

дослідження, зустрічаються у зборах поодинокі і їх чисельність незначна. Незважаючи на це серед них є види, що є небезпечними шкідниками плодівих дерев, чагарників та лісових насаджень (*Phyllobius pyri* (Linnaeus, 1758), *Polydrusus inustus* (Germar, 1824), *Strophosoma capitatum* (DeGeer, 1775), *Otiorhynchus ovatus* (Linnaeus, 1758), *Byctiscus betulae* (Linnaeus, 1758)).

Література

1. *Пархоменко О.В.* Необхідність збереження біорізноманіття на території санаторію “Червона калина” (Рівненська область, Україна) / В.М. Бровдій, О.М.Царенко, І.С. Івченко, О.В. Пархоменко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 15-річчю Рівненського природного заповідника та 10-річчю Рамсарського угіддя “Торфово-болотний масив Переброди” (м. Сарни, 3-5 липня 2014 року). — Сарни, 2014. — С. 111—116.
2. *Пархоменко О.В.* Кадастр рослинного і тваринного світу території санаторію «Червона калина» Рівненської області / В.М. Бровдій, І.С. Івченко, О.В. Пархоменко, О.М. Царенко/ — К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. — 27 с.
3. *Alonso-Zarazaga M. A., Lyal C.H.C.* A world catalogue of families and genera of Curculionidea (Insecta: Coleoptera) (Excepting Scolytidae and Platypodidae). — London, 1999. — 315 p.

УДК 639.1.06

**ЗНАЧЕННЯ ВОЛЬЄРНОГО РОЗВЕДЕННЯ ДИКИХ
ТВАРИН У ЗБЕРЕЖЕННІ РІДКІСНИХ ВИДІВ ЗВІРІВ**

О. М. Похалюк

Національний лісотехнічний університет України
E-mail: oleg.pahalyuk@yandex.ru

Метою утримання і розведення диких тварин в неволі є збереження виду з подальшою реінтродукцією у природне середовище. Внаслідок розведення звірів у вольєрах вдалося

зберегти істотну чисельність рідкісних видів. Успішне розведення ратичних і копитних на загороджених територіях з подальшим випуском у природне середовище підтверджено прикладами із бізоном (*Bison bison*), оленем Давида (*Elaphurus davidianus*), конем Пржевальського (*Equus przewalski*), іранської лані (*Dama mesopotamica*), формозьким плямистим оленем (*Cervus nippon taiouanus*), підвидів благородного оленя: корсиканського (*Cervus elaphus corsicanus*), берберського (*Cervus elaphus barbarus*) та ін.

Прикладом успішного збереження виду в світі та, зокрема в Україні, є відновлення поголів'я зубра. У 20-х роках ХХ ст. були знищені останні зубри, які існували у вільних умовах. У 1924 р. проведено облік зубрів, яких утримували у європейських зоопарках, звіринцях, приватних угіддях. Загалом було виявлено 66 голів (33 самці, 33 самки). Внаслідок проведення істотних заходів із реакліматизації вдалося відновити поголів'я. Особливо швидко вдалося досягнути успіхів у відтворенні чисельності після створення розплідників у Польщі, Білорусії, Росії, що зумовило можливість його реінтродукувати в межах поширення виду в минулому і зокрема в мисливські угіддя України. У 1965 р. вперше в західний регіон країни із розплідників Білорусії і Росії завезено зубрів. Через 25 років в Україні чисельність виду становила понад 600 особин, в деяких мисливських господарствах було дозволено полювання на них.

Багато екологічних організацій у світі та в Україні закликають до збереження рідкісних видів звірів і птахів. Одним із шляхів збереження є розведення диких тварин у зоопарках. Так, внаслідок утримання і розведення бізона у Нью-Йорському зоопарку вдалося зберегти вид у США. На початку ХХ ст. було відновлено вільні популяції бізона в штатах Оклахома, Південна Дакота, Монтана.

Завдяки вольєрному розведенню вдалося зберегти перспективного для мисливського господарства оленя Давида. У другій половині ХІХ ст. із Китаю завезено незначну чисельність оленів в декілька зоопарків Європи. На початку ХХ ст. у Східній Азії (батьківщина виду) олень був винищений. Лише завдяки особинам, яких розводили у напіввільних умовах у зоопарках

Європи, вдалося зберегти вид і відновити поголів'я у Китаю. В Україні олень Давида утримують у вольєрних умовах у заповіднику «Асканія-Нова». Розведення, започатковане на початку 90-х років минулого століття, було успішним. На загороджених територіях заповідника чисельність поголів'я утримували в межах 10-15 голів, незначну кількість реалізували в зоопарки зарубіжних країн. Зараз є зацікавленість деяких мисливських господарств в придбанні тварин, але в них немає досвіду розведення цього виду, на відміну від інших адвентивних видів ратичних (лань, муфлон, олень плямистий), яких зазвичай утримують у напіввільних умовах. Практика утримання в заповіднику «Асканія-Нова» свідчить, що вид пластичний, добре пристосовується до умов навколишнього середовища. Його, як і інших адвентивних видів ратичних, у мисливських господарствах необхідно утримувати на значних за площею загороджених територіях, де можна було організувати полювання.

Утримання диких тварин у зоопарках вимагає вкладення значних коштів і є економічно збиткове (за винятком зоопарків в деяких зарубіжних країнах). Крім того, в умовах зоопарків є можливність утримувати лише невелику чисельність тварин. Тому необхідно пропонувати нові підходи та методики в розведенні та збереженні рідкісних звірів, зокрема мисливських до яких відносять багато видів ратичних. Для мисливських організацій певний інтерес мають види (олень благородний, зубр), які після досягнення оптимальної чисельності, можуть стати об'єктами полювання.

У 90-х роках ХХ ст. в Україні внаслідок незаконного полювання чисельність ратичних видів, зокрема зубра, зменшилась. Сучасна його чисельність в два рази менша і становить понад 280 особин. У зв'язку із зменшенням поголів'я актуальним є питання збереження і відновлення виду. В Україні лише Уладівська субпопуляція (Вінницька обл.) є найчисельнішою, інші шість субпопуляцій – малочисельні. Одним із шляхів відновлення зубра є імпорт тварин із зарубіжних тварин. Однак, для формування вихідного стада необхідно завезти 15-20 тварин, що вимагає істотних коштів. Тому одним із шляхів збереження виду є розведення зубра у вольєрних умовах з

подальшою реалізацією в зоопарки, заповідники, національні природні парки, державні підприємства лісового та мисливського господарств та ін. Сучасна ціна одного зубра становить 40-50 тис. грн. Мисливські господарства зацікавлені в розведенні зубра за надання виду бінарного статусу. Бінарний статус в угіддях мисливських господарств дозволяє селекційне добування тварин, а в межах територій природо-заповідного фонду – полювання заборонене, поголів'я виконує функцію резервного фонду виду.

В умовах Українського Полісся перспективним видом вольєрного розведення є олень благородний (*Cervus elaphus*). Його чисельність тут незначна і вимагає реінтродукції. У мисливських угіддях Західного Полісся поголів'я оленя становить понад 1000 особин, що істотно поступається оптимальній чисельності. Добування становить не більше 1% від загальної чисельності. Розведення звірів у значних за площею загороджених умовах призведе до збільшення чисельності дичини, а також до появи нових робочих місць у мисливському господарстві, задоволення попиту мисливців у дичині.

Для гірських умов перспективним мисливським видом є скельниця (*Rupicapra rupicapra*). Реінтродукція скельниці у високогір'ї Карпат призведе до збагачення біологічного різноманіття і збільшення видового складу мисливської фауни. В минулому вид траплявся в Українських Карпатах. Сучасне поширення охоплює гірські системи Південних Карпат, Альп, Піренеїв та ін., суцільного ареалу не утворює. Тому доцільним є імпорт скельниці із зарубіжних країн та розведення на загороджених територіях з наступним випуском в угіддя. Загалом, ратичні види є улюбленими об'єктами полювання мисливців України і Європи, а скельниця є цінним мисливським видом. Щорічно в Європі добувають понад 50 тис. особин, найбільше відстрілюють звірів у Швейцарії та Австрії. У мисливців популярне трофейне полювання на скельницю. Воно забезпечує істотне надходження коштів у мисливське господарство.

Таким чином, досвід утримання і розведення звірів у напіввільних умовах має ряд переваг. Внаслідок сприятливих умов утримання тривалість життя звірів збільшується. Вони

швидше досягають репродуктивного періоду. Протягом життя у самок рееструють більше приплодів, а в приплодах у середньому більше малят, ніж у звірів, які існують на волі. У молодняка, який утримується на загороджених територіях, внаслідок покращення умов існування, більше шансів дожити до періоду розмноження.

Шляхом утримання і розведення диких тварин у вольєрних умовах можна зберегти рідкісні види звірів (зубр, олень Давида, скельниця). Мисливські господарства зацікавлені у рідкісних видах, які після реінтродукції у природне середовище і досягнення оптимальної чисельності, можуть бути об'єктами полювання і забезпечити надходження коштів від мисливськогосподарської діяльності. У європейських мисливців найбільш поширене трофейне полювання на ратичні види, які також повинні стати об'єктами вольєрного розведення в Україні.

УДК:612.015-02:616.37.-002.1]-092.9

БІОХІМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ГОСТРОГО ПАНКРЕАТИТУ У ЩУРІВ

¹І. Б. Привроцька, ²Т. М. Кучмеровська

¹ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені
І. Я. Горбачевського МОЗ України»;

²Інститут біохімії імені О. В. Палладіна НАН України

E-mail: irina.privrotska@yandex.ua

В останні роки в усьому світі, а також в Україні спостерігається збільшення захворювань підшлункової залози у тому числі на гострий та хронічний панкреатит (ГП). Згідно даних літератури за ГП відбуваються порушення метаболізму вуглеводів і ліпідів, що призводять до розвитку численних ускладнень [1]. В той час патогенетичні механізми, які призводять до його виникнення та розвитку залишаються нез'ясованими. Тому метою дослідження було вивчення вільнорадикального окиснення у крові щурів у динаміці розвитку ГП.